

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет**

Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

професор, декан факультету та науково-педагогічної та навчальної роботи
Тарас ПШЕНИЧНИЙ
2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Етнонаціональні конфлікти

галузь знань **для студентів
03 Гуманітарні науки**

спеціальність **032 Історія та археологія**

освітній рівень **перший (бакалаврський)**

освітня програма **Історія України та культурна антропологія
(з поглибленим вивченням іноземних мов)**

вид дисципліни **вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021 /2022
Семестр	6
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Конта Ростислав Михайлович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри етнології та краєзнавства.

Пролонговано: на 20~~21~~/20~~22~~ н.р. «~~29~~» ~~08~~ 20~~22~~ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ («__» __ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Конта Ростислав Михайлович, доктор історичних наук, професор,
професор кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

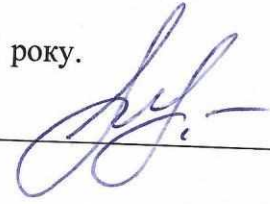
Зав. кафедри етнології та краєзнавства

(підпис) (Капелюшний В.П.)

Протокол № 13 від 30 червня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від № 7 від 26 серпня 2021 року.

Голова науково-методичної комісії (Терес Н.В.)

Розробник: Конта Ростислав Михайлович, доктор історичних наук, професор,
професор кафедри етнології та краєзнавства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

_____ (Капелюшний В.П.)
(підпис)

Протокол № 13 від 30 червня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією історичного факультету

Протокол від № 7 від 26 серпня 2021 року.

Голова науково-методичної комісії _____ (Терес Н.В.)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – дати студентам комплексне уявлення про передумови, причини, перебіг та результати етнічних конфліктів в загальноцивілізаційному контексті. Зазначена дисципліна покликана розкрити закономірності і особливості виникнення етнічних зіткнень через призму аналізу конфліктного потенціалу міжкультурної комунікації, менталітету різних етносів, характерних рис їхніх релігійних уявлень, тощо. На історичних прикладах розглядаються різні стратегії вирішення етнічних конфліктів та практичні рекомендації щодо їх запобігання

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* причини та характерні риси етнічних конфліктів.
2. *Вміти* визначати передумови та особливості перебігу етнічних зіткнень як в історичній ретроспективі, так і на сучасному етапі розвитку суспільства з урахуванням глобалізаційних процесів та міжнародної міграції.
3. *Володіти елементарними навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна спрямована на вивчення конфліктного потенціалу міжетнічних відносин. На історичних прикладах розглядаються найбільш відомі та масштабні етнічні конфлікти, їхній перебіг та наслідки. Аналізуються різні стратегії запобігання конфліктних відносин між різними етнокультурними та етноконфесійними групами, а також особливості тактичних підходів до їх вирішення з використанням сучасних інструментів міжнародної дипломатії. Вивчення поставленої проблеми реалізується шляхом дослідження особливостей перебігу етнічних конфліктів та основних факторів, які на це впливають.

4. Завдання (навчальні цілі): формування цілісної системи знань про етнічні конфлікти. У результаті вивчення курсу студенти повинні *засвоїти* елементи науково-дослідної роботи, *вміти* пізнавати та пояснювати передумови, причини, особливості та характерні риси етнічних зіткнень на реальних історичних прикладах, аналізувати вплив етнічного фактора на соціальні та політико-державні інститути та їхній конфліктний потенціал.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумко- вій оцінці з дисциплі- ни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати предмет, завдання, категорії курсу «Етнічні конфлікти»	лекція	контрольна робота 1 (тест)	5%
1.2	Знати методологічні засади вивчення етнічних конфліктів	лекція	контрольна робота 2 (тест)	5%
1.3	Знати процес виникнення та перебіг етнічних конфліктів	лекція	контрольна робота 1 (тест)	5%
1.4	Знати сучасні теорії етнічності та етнічного конфлікту	лекція	контрольна робота 2 (тест)	5%
2.1	Вміти пізнавати та пояснювати передумови, що лежать в основі етнічних зіткнень	семінар	усне опитування	5%
2.2	Вміти спираючись на наукові методи пізнання, аналізувати причини етнічних конфліктів	семінар	усне опитування	5%
2.3	Вміти встановлювати роль міжнародної дипломатії у вирішенні етнічних зіткнень	семінар	усне опитування	5%
2.4	Вміти розуміти значення міжнародних неурядових організацій у розв'язанні етнічних конфліктів	семінар	усне опитування	5%
2.5	Вміти провести порівняльний аналіз різних етнічних конфліктів	лекція	реферат	10%
2.6	Вміти з'ясувати роль і місце етнокультурних та етноконфесійних чинників, що можуть провокувати етнічні конфлікти	лекція	реферат	10%
2.7	Вміти враховувати історичний досвід при розробці тактичних підходів по запобіганню етнічних зіткнень	лекція	екзамен	20%
2.8	Вміти аналізувати основні стратегії розв'язання етнічних конфліктів	лекція	екзамен	20%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін, які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.8
Програмні результати навчання (назва)												
1. Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.	+	+										
13. Знати та розуміти методологію проведення етнологічних досліджень та організації етнографічних експедицій.		+		+		+						
14. Демонструвати вміння формулювати наукову проблему, робочі гіпотези, дослідницькі завдання та методи їх вирішення в предметному полі етнології.											+	
15. Вміти адаптувати результати наукових досліджень під час організації науково-дослідної роботи етнолога по збиранню та опрацюванню етнографічного матеріалу.									+			

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 1.3 – 10 балів/6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2, 1.4 – 10 балів/6 балів.
3. Реферат з тем ЗМ1: РН 2.5 – 10 балів/6 балів.
4. Реферат з тем ЗМ2: РН 2.6 – 10 балів/6 балів.
5. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1: РН 2.1-2.2 – 10 балів/6 балів.
6. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2: РН 2.3-2.4 – 10 балів/6 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – екзамен;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміння спираючись на наукові методи пізнання, аналізувати причини етнічних конфліктів; вміння проводити порівняльний аналіз різних етнічних конфліктів;
- форма проведення екзамену – письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали**.

Необхідна умова допуску до екзамену: студент не допускається до екзамену, якщо під час семестру набрав **менше ніж 20 балів (критично-розрахунковий мінімум). Рекомендований мінімум допуску до екзамену 36 балів.**

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулів. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-6, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 7-12.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (екзамен).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1 Теоретичні підходи до визначення етнічного конфлікту			Змістовий модуль 2 Сучасні стратегії розв'язання етнічних конфліктів			Екзаме н
30 заліковий бал (максимум)			30 залікових балів (максимум)			
Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (реферат)	Семінари	Модульний контроль	40 балів
10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	10 (максимум)	(макси- мум)

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 4 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 2 бали;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 (остання декада жовтня) і Реферат 2 (перша декада грудня). Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 10 балів;
- тема розкрита неповно 8 балів;
- реферат суто компілятивного рівня 6 балів;
- розкритий лише окремих аспект 4 бали.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 (остання декада жовтня) і Контрольна робота 2 (перша декада грудня). Завдання з тестування містить 20 запитань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки, або відсутня	1-3

Умовою допуску до екзамену є отримання студентом під час семестрового

оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до екзамену – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Екзамен	Підсумкова оцінка
Мінімум	18	18	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
<i>Розділ 1. Теоретичні підходи до визначення етнічного конфлікту</i>				
1.	Тема 1. Сучасні теорії етнічності та етнічного конфлікту	2	2	8
2.	Тема 2. Визначення етнічного конфлікту та його причини та типи.	2	2	8
3.	Тема 3. Етапи і стадії розвитку етнічних конфліктів	2	2	8
4.	Тема 4. Управління етнічним конфліктом	2	2	8
5.	Тема 5. Дослідження толерантності та конфліктності міжетнічних відносин	2	2	8
<i>Розділ 2. Сучасні стратегії розв'язання етнічних конфліктів</i>				
6.	Тема 6. Політика мультикультуралізму як запобіжний чинник конфліктогенності	2	2	8
7.	Тема 7. Демократія як спосіб розв'язання суперечностей у поліетнічних суспільствах	2	2	8
8.	Тема 8. Територіальні практики управління етнічними конфліктами	2	2	8
9.	Тема 9. Проблема інтеграції поліетнічного соціуму: асиміляційна модель.	2	2	8
10.	Тема 10. Етнічність у політичних режимах	2	2	8
	ВСЬОГО	20	20	120

Загальний обсяг *120 год.*, в тому числі:

Лекцій – *20 год.*

Семінари – *20 год.*

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Арістова А.В. Релігійні конфлікти в сучасному світі: природа, вияви, шляхи врегулювання [Текст] : монографія / А. В. Арістова ; Національний транспортний ун-т. - К. : НТУ, 2007. - 336 с.
2. Богомолів О., Данилов С., Семиволос І., Яворська Г. Ісламська ідентичність в Україні. – Київ, 2005.
3. Геноциди та етнічні конфлікти у ХХ ст. [Текст] : матеріали кругл. столу до 100-ї річниці геноциду вірм. народу на теренах Осман. імперії, [Запоріжжя, 17 квіт. 2015 р.] / [редкол: В. І. Мільчев та ін.] ; Запоріж. нац. ун-т, Іст. ф-т, Каф. всесвіт. історії та міжнар. відносин [та ін.]. - Запоріжжя : [б. в.], 2015. - 172 с.
4. Гірник А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження [Текст] / А. Гірник, А. Бобро ; Українська академія держ. управління при Президентові України, Центр досліджень адміністративної реформи. - К. : Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2003. - 172 с.
5. Горюв Д. Міжетнічні конфлікти [Текст] : з новою передм. / Д. Л. Горюв ; пер. з англ. О. А. Ківшик. - Х. : Каравела, 2004. - 684 с.
6. Капітоненко М.Г. Міжнародні конфлікти [Текст] : навчальний посібник для студ. вищих навч. закл. / М. Г. Капітоненко. - К. : Либідь, 2009. - 352 с.
7. Каракурт Т. Межнациональные конфликты и их решения в новых независимых государствах [Текст] / Т. Каракурт ; Фонд им. Ф.Эберта, Кооперация СНГ. - Варшава : [б.в.], 1992. - 33 с.
8. Кіссе А.І. Етнічний конфлікт: теорія і практика управління [Текст] : політологічний аналіз / А. І. Кіссе. - К. : Логос, 2006. - 379 с.

Додаткові:

1. Ващенко І. В. Конфлікти великих соціальних груп [Текст] : навч. посіб. / І. В. Ващенко, С. П. Гиренко. - Х. : Бурун Книга, 2005. - 208 с.
2. Конфлікт і консенсус в українському суспільстві [Текст] : кат. вист. / Держ. закл. "Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка ; [уклад.: О. М. Християн, Я. О. Слісенько]. - Х. : [б. в.], 2010. - 52 с.
3. Котигоренко В.О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні [Текст] : політолог. концепт / В. О. Котигоренко ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. - К. : Світогляд, 2004. - 722 с.
4. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація: навчальний посібник. – Київ, 2012.
5. Нікітюк В.О. Етнічний конфлікт як проблема євроатлантичної безпеки: міжнародно-правовий аспект [Текст] : монографія / В. О. Нікітюк. - К. : Купріянова, 2007. - 424 с.
6. Онищук В.М. Етнічний чинник у трансформаційних процесах. Проблеми розвитку соціологічної теорії. – Київ, 2001
7. Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи [Текст] / Г. М. Перепелиця ; Національний ін-т стратегічних досліджень при Президентові України. - К. : Стило : ПЦ "Фоліант", 2003. - 254 с.
8. Ручка А.О. Орієнтири теоретичного осмислення специфіки феномена ідентичності // Проблеми розвитку соціологічної теорії. – Київ, 2001.
9. Середа В. В. Етносоціологія: Навчальний посібник. – Львів, 2007.